

VELÂYET-İ FAKİH

gibi köklü Şîî kurumlarını temelinden sarsmıştır. Bununla birlikte döneminde bütün hükümetleri gayri meşrû telakki eden Şîî siyasî düşüncesinin Humeynî'nin velâyet-i fakih kavramı ile birlikte meşrû bir devlet anlayışına kavuştuğu söylenebilir. Bundan dolayı velâyet-i fakih teorisinin on ikinci imamın gaybetinden sonra bütün Şîî siyasî düşünce tarihinde meydana gelmiş en önemli gelişme olduğunu ileri sürmek mümkündür.

BİBLİYOGRAFYA :

Molla Ahmed en-Nerâki, *Velâyetü'l-fakih* (nşr. Yâsîn el-Mûsevî), Beyrut 1410/1990; M. Cevâd Muğniyye, *el-Humeynî ve'd-deuletü'l-İslâmiyye*, Beyrut 1979; *İran İslâm Cumhuriyeti Anayasası* (trc. Ömer Okumuş), İstanbul 1980; M. Bâkir es-Sadr, *el-İslâm yeküdü'l-hayât*, Beyrut 1980; Gregory Rose, "Velayat-e Faqih and the Recovery of Islamic Identity in the Thought of Ayatollah Khomeini", *Religion and Politics in Iran* (ed. N. R. Keddie), New Haven 1983, s. 166-188; Ni'metullah Sâlihî Necefâbâdi, *Velâyet-i Fakih Hükümet-i Şâlihân*, Tahran 1363 hş.; Said Amir Arjomand, "Ideological Revolution in Shi'ism", *Authority and Political Culture in Shi'ism* (ed. Said Amir Arjomand), New York-Albany 1988, s. 178-209; İrfân Abdülhamid, *Nazariyyetü'l-velâyetü'l-fakih: Dirâse, tahlil ve nakd*, Amman 1989; Hüseyin Ali Muntazırî, *Dirâsât fi velâyetü'l-fakih ve fikhü'd-deveti'l-İslâmiyye*, Kum 1411/1990; A. Matsumoto, "A Survey on the Concept 'Velâyat' of 'Velâyat-e Faqih'", *Nature of the Islamic Community* (ed. T. Kuroda – R. Lawless), Tokyo 1991, s. 143-165; Ahmed Âzerî Kummî, *Velâyet-i Fakih ez Didegâh-ı Fuukahâ-yı İslâm*, Kum 1372 hş.; Chibli Mallat, *The Renewal of Islamic Law: Muhammad Baqer as-Sadr, Najaf, and the Shi'i International*, Cambridge 1993, s. 27, 59-107; Abbas Ali Amîd Zencânî, *Fikh-ı Siyâsi: Nizâm-ı Siyâsi ve Rehberî der İslâm*, Tahran 1373 hş.; M. Hüseyin Hüseyinî Tahrânî, *Velâyet-i Fakih der Hükümet-i İslâm*, Meşhed 1414-15, I-IV; Abdülcebbâr er-Rifâi, *Mevsû'atü meşâdiri'n-nizâmî'l-İslâmî*, Kum 1375 hş., VIII, 344-350; Ahmed el-Kâtib, *Te'avvürü'l-fikri's-siyâsiyyi's-Şîî mine's-şurâ ilâ velâyetü'l-fakih*, London 1997, s. 269-447; Muhsin Keđiver, *Nazariyehâ-yı Devlet der Fikh-ı Şîa*, Tahran 1376 hş.; a.m.f., *Hükümet-i Velâyi*, Tahran 1377 hş.; a.m.f., "Velâyet-i Fakih ve Demokrâsî", ([http://www.kadivar.com/?p="](http://www.kadivar.com/?p=)

3103); İsmail Safa Üstün, *Humeynî'den Hamaney'e İnan İslâm Cumhuriyeti Yönetim Biçimi*, İstanbul 1999, tür.yer.; Ferah Mûsâ, *Mebde'ü's-şurâ beyne velâyetü'l-fakih ve velâyetü'l-ümme*, Beyrut 1421/2000; Seyyid Ali Âşûr, *Velâyetü'l-fakih: ed-Düstürü'l-ilâhî li'l-müslimin*, Beyrut 1422/2001; Humeynî, *Velâyet-i Fakih*, [baskı yeri ve tarihi yok] (İntişârât-ı Kumeylî); N. Calder, "Zakat in Imami Jurisprudence from Tenth to Sixteenth Century A.D.", *BSOAS*, XLIV (1981), s. 468-480; a.m.f., "Legitimacy and Accomodation in Safawid Iran; The Juristic Theory of Muhammad Baqir Sabzavari (d. 1090/1679)", *Iran: Journal of the British Institute of Persian Studies*, XXV, London 1987, s. 91-105; Ahmad Kazemi Mousavi, "The Establishment of the Position of Marjâiyyat-i Taqlid in the Twelver-Shii Community", *Ir.S*, XVIII/1 (1985), s. 35-51; a.m.f., "A New Interpretation of the Theory of Vilayat-i Faqih", *MES*, XXVIII/1 (1992), s. 101-107; Ümeyye Hüseyin Ebû's-Suûd, "Velâyetü'l-fakih ve nizâmü'l-hüküm fi'l-İslâm", *Mecelletü Merkezi'l-vesâ'îk ve'd-dirâsâtü'l-insâniyye*, I/1, Katar 1989, s. 285-316; Mohsen M. Milani, "The Transformation of the Welayat-e Faqih Institution: From Khomeini to Khamanei", *MW*, LXXXII/3-4 (1992), s. 175-190; R. P. Mottahedeh, "Wilâyat al-Faqih", *The Oxford Encyclopedia of the Modern Islamic World* (ed. J. L. Esposito), Oxford 1995, IV, 320-322.

İSMAIL SAFA ÜSTÜN

VELED ÇELEBİ

(bk. İZBUDAK, Veled Çelebi).

VELED-İ ZİNÂ

(bk. ZİNÂ).

VELESTİN

Yunanistan'da tarihî bir kasaba.

Yunanistan'ın orta kesiminde büyük Tesalya ovasının güneydoğusunda, Larissa'dan 40 km. uzaklıkta ve liman şehri Volos'un (Golos) 20 km. kuzeybatısında yer

alan bir kasaba ve tarım ticaret merkezi dir. Antik dönemdeki adı Pherai, bugünkü adı Velestino'dur. Burası Almiros, Cumarapazarı, Karditsa, Tırnova ve diğerleriyle birlikte Neolitik çağdan beri yerleşim alanı olan bir yörede Osmanlı döneminde ortaya çıkan veya kurulan, Tesalya'ya bağlı pek çok kasabadan biridir. Bu yerleşim birimleri, özellikle XVII ve XVIII. yüzyıllarda Osmanlılar tarafından geliştirilerek birer müslüman-Türk kasabası haline dönüştürülmüştür. Velestin'de yapılan kazılarla Bronz çağına ve daha sonrasına ait kalıntılar ortaya çıkmıştır. Pherai şehri, antik yazar Apollodorus'a göre Argonautlar'ın Truva'yı kuşatmak için Çanakakale'ye doğru denize açılmasından önce Tanrı Kretheus'un oğlu Pheres tarafından kurulmuştur. Bu şehir, Jason ve Alexander gibi zalim idarecilerin yönetimi altında milattan önce 360 civarında yüksek bir refah seviyesine ulaşmıştır. Surla çevrili şehir, kenar uzunluğu 1 km. olan düzensiz bir üçgen biçimindedir. Pherai, 90 x 90 m. büyüklüğünde bir dikdörtgen havza teşkil eden tatlı suyun civarında (Hypereia kaynağı) yer alır. Bu su kaynağı Homer'in *İlyada*'sından itibaren yüzyıllar boyunca övülmüştür.

Antik Pherai 600 yılı civarlarında Slav işgalleri sırasında ortadan kalktı. Uzun bir süre sonra aynı yerde Velestino adlı Slav kabilesinin buraya yerleşmesiyle tekrar ortaya çıktı. Bu ad altında ilk yerleşim birimi olarak 1208 yılına ait bir papalık mektubunda zikredilir. Bu da Velestino'nun 1208'den çok önce yerleşim yeri haline geldiğine işaret eder. 1213, 1259 ve 1280'lerde adı kayıtlarda tekrar geçer. Ancak XIV. yüzyılda ismine rastlanmaz. Osmanlılar Tesalya'nın doğu ovasına vardıklarında (1388-1389) Franklar, Sırp, Arnavutlar, Katalanlar ve Bizanslılar arasında bitmeyen feodal savaşlar sebebiyle yıkılmış ve boşaltılmış bir alan buldular. 1320 civarında Doğu Tesalya'nın terk edilmiş olduğuna dair kayıtlara rastlanır. Tesalya bölgesinin 859 (1455) yılından kalma en eski tahrir kayıtları Volos kesimini göstermez. Burası 871 (1466-67) yılına ait *Tesalya İcmal Defteri*'nde Velestin adıyla küçük bir kasaba şeklinde zikredilir, ayrıca daha önceki tahrirde kaydedilmediğine de vurgu yapılır (BA, MAD, nr. 66: "hâric ez-defter-i atık"). Velestin civarındaki arazinin tamamen düz olması, tahrir heyetinin bu yeri göz ardı etme ihtimalini ortadan kaldırdığından Velestin'in 1455'ten sonra bir

1805 yılında Velestin'i tasvir eden ressam Edward Dodwell'in bir tablosu (Bonn Üniversitesi Ktp.)

Türk yerleşmesi halinde teşekkül ettiği söylenebilir.

1570'lerde Velestin sadece yirmi bir müslüman hânesi, bir cuma camisi ve önemli bir pazar yerine sahip bir Türk kasabası olarak görünür (BA, TD, nr. 1060, s. 420-421, 657). Pazar vergisi yıllık 15.000 akçeydi ve kasabanın toplam vergisinin % 79'unu teşkil ediyordu. Cuma camisi Yenişehirli Hacı Muammer tarafından yaptırılmıştı ve pazar gelirlerinin bir kısmı, bazı su değirmenlerinin vergi gelirleriyle varlığını sürdürüyordu. 1570 defterinde Velestin, Çatalca (Pharsala) kazasında elli yedi köyü bulunan büyük bir nahiyenin merkezi diye gösterilir. Çatalca kazası, 1540'ta İnebahti sancağının kurulması sonucu Golos ve Kerpiniş ile (Karpenisi, Krenbeş) birlikte Tırhala'dan ayrılıp bu yeni sancağa bağlanmıştı. Velestin nahiyesindeki köylerden otuz dördü Yunanca ad taşımakta ve buralarda, aralarında bazı küçük müslüman grupların da yaşadığı hıristiyan ahalî oturmaktadır. On dokuz köyün adı ise Türkçe idi ve tamamıyla müslüman nüfustan teşekkül etmekteydi. Dört köy adı Slavca olmakla beraber Rum hıristiyan ahalîyi barındırmaktaydı. Nahiyenin nüfusu içinde müslümanların oranı dörtte birdi.

XVII. yüzyılın başlarına kadar Velestin nahiyesi, bir liman şehri olan Golos dahil pek çok büyük ve müreffeh Rum köyüne sahip Pelion bölgesini de kapsamakta, güneydeki Türk ve Rum ahalisiyle birlikte Ermîye (Almiros) bölgesi de Velestin nahiyesinin içinde bulunmaktaydı. XVII. yüzyılın başlarında Golos / Pelion ve Ermîye kaza statüsü kazandı. Aynı yüzyılda Velestin

büyümesini sürdürerek bir kasabaya dönüştü. Kasabada yaşayan zengin müslüman çiftlik sahiplerinin yardımlarıyla okullar ve camiler yapıldı. 1668'de Evliya Çelebi buradan çok güzel küçük bir kasaba diye bahseder, ancak binaları ve ahalisi hakkında bilgi vermez. Bu sırada Velestin bir sipahi kethüdâ yeri, bir yeniçeri serdarı ve bir muhtesibi olan kaza merkeziydi. 1078 (1667-68) tarihli resmî kadıliklar listesi Velestin'i Rumeli'nin 361 kadılığında 165 numarada zikreder. XVII. yüzyılda küçük bir hıristiyan cemaati kasabaya geldi ve zaman içerisinde Varousi denilen kendi mahallelerini kurdu. 1054 (1644) tarihli *İcmal Avâız Defteri*'nde Velestin'de on üç müslüman, yirmi beş zimmî avâız hânesinin bulunduğu zikredilir (BA, MAD, nr. 6630, s. 87). Doğu Tesalya'nın çoğu yerinde olduğu gibi XVII. yüzyılın ortalarında dört gerçek ev hâne halkı bir avâız hânesi teşkil ediyordu. Bu rakamlardan hareketle elli müslüman ailenin avâız ödemekle mükellef tutulduğu, onların yanında 100 zimmî ailesinin bulunduğu anlaşılır. Müslümanların önemli bir bölümünün avâız vergisi ödemediği için kayıtlarda yer almadığı tahmin edilebilir. Böylece muhtemelen bu küçük kasabada toplam 200 hânelik ya da yarısı müslüman 1000 kişilik bir nüfus mevcuttu.

1801-1806 yılları arasında Yunanistan'ı gezen İngiliz seyyahı E. Dodwell, Velestin'i bir ticaret merkezi olarak tasvir eder; "romantik bir yer, en güzel ağaçlarla, özellikle çınar, kavak, selvi ve birkaç palmye ile çevrili büyük bir göletin etrafında merkezleşmiş ve aralarında çok güzel bir biçimde evler yerleşmiş bir kasaba" diye ta-

nımlar. Kasabanın nüfusunu da 250 Türk hânesi diye hesaplar ve yine bu kadar da Rum evinin bulunduğunu belirtir. Ancak Rum cemaatinin ekonomik bakımdan zayıflığı sebebiyle bu evlerin pek çoğunun boş ya da yıkık olduğunu ifade eder. 1815'te Argyris Philipidis, "Velestinos"u 300'den fazla evi bulunan önemli bir yerleşim merkezi şeklinde zikreder. Bu hânelerin çoğu Türk'tür, bunların yanında hıristiyanlar da mevcuttur; güzel bir pazar yeri, camileri ve bir mahkeme ile bir kilisesi vardır. 1836'da coğrafyacı Ioannis A. Leonardos, Velestin'i küçük bir kasaba olarak anmış ve müslümanlardan söz etmeden 300 Rum evinin yer aldığını yazmıştır. 1249 (1833-34) tarihli vakıf kaydına göre burada üç cami, beş mescid, bir medrese, iki mektep, bir zâviye, bir saat kulesi bulunuyordu (BA, EV, 9442). Günümüze ulaşmayan bu eserler Kançe Camii, Ömer Ağa Camii ve Câmî-i Su (Sulucami), Dede mahallesinde Abdullah Ağa Mescidi, Alâeddin mahallesinde Hasan Ağa, Hızır Bâî ve Murtaza Ağa mescidleriyle İskender Efendi Zâviyesi idi. Bu arada Mümin Ağa Medresesi ve Hacı Yâkub ile Mustafa Ağa mekteplerinin ismi de verilmiştir. Bunların dışında adı geçen camilerde mevlit okutmak için üç ayrı vakıf kurulmuştu, bir vakıf da Velestin'in saat kulesinin bakımına tahsis edilmişti. 1870'li yıllara ait Yanya vilâyeti salnâmeleri o dönemde Golos kazasına bağlı Velestin hakkında bilgi içermez. 1880'de Albay Kokkidis'in *Odoiopori-ka*'sında Velestin 1500 kişilik Türk ve 300 kişilik Rum nüfusuyla dört hanı bulunan küçük bir kasaba şeklinde tanımlanır. Kiliseler ve camiler kaydedilmemiştir. Vele-

Velestin'den bir görünüş

VELESTİN

tinin vilâyetinin kırk altı köyü, bir kasabası, 14.195'i müslüman, 9745'i hristiyan olmak üzere yaklaşık 27.000 kadar bir nüfusu vardı.

Osmanlılar'ın Tesalya'yı Yunanistan'a devretmeye zorlanmasından sonra (1881) hemen hemen bütün Türkler Velestin'i terketti, yerleri yakınlardaki köylerde oturan Rumlar tarafından iskân edildi. Osmanlı binaları tamamen yıkıldı. Sadece klasik Osmanlı tarzında yapılan uzun bir minare ayakta kaldı. Alfred Philippson tarafından tesbit edilen bu minare göletin kenarında 1930'lu yıllara kadar sağlam şekilde gelebilmişti. Ancak II. Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde burası da ortadan kaldırıldı. Saat kulesi 1954 ve 1956 yıllarında meydana gelen depremlerde büyük hasar gördü ve yıkıldı. 1889'da Velestin 2389 kişilik bir nüfusa sahipti. Bu tarihten itibaren nüfus artışı duraganlaştı. 1928'de bu rakam 2603'ten fazla değildi. Yunan tahrîki neticesinde meydana gelen Osmanlı-Yunan savaşında "30 Gün savaşları" süresinde Velestin kısa bir süre için yeniden Osmanlılar'ın eline geçti ve savaş alanı haline geldi. Osmanlı ordusunun Çatalca zaferi sonrasında 6 Mayıs 1897'de Velestin tepeleri ve istasyonu ele geçirildi, 8 Mayıs'ta Volos Limanı'na girildi. Osmanlı-Yunan barış antlaşmasının ardından Osmanlı ordusu Tesalya'dan çekildi. 2001'de 6116 nüfusu bulunan Velestino, modern Yunanca'yı (Dimotiki) ilk kullanan yazarlardan tanınmış siyasî eylemci Rigas Velestinidis'in (ö. 1798) doğum yeri olarak da öne çıkar.

BİBLİYOGRAFYA :

Evlîya Çelebi, *Seyahatnâme* (Dağlı), VIII, 91; E. Dodwell, *Klassische und topographische Reise durch Griechenland während der Jahre 1801, 1805 und 1806*, Meiningen 1822, II, 173-176; *Odoiporika Ipeirou kai Thessalias, ipo tin para to Ipourgeio ton Stratiotikon*, Athinais (Athens) 1880, s. 155, 195-196; Friedrich Stählin, *Das hellenistische Thessalien*, Stuttgart 1924, s. 104-107; A. Philippson, *Die Griechischen Landschaften, I, Thessalien und die Spercheios-Senke*, Frankfurt 1950, s. 121-122; J. Koder – F. Hild, *Tabula Imperii Byzantini I: Hellas und Thessalien*, Wien 1976, s. 133; M. Kemal Özgür, "Rumeli Kadılıkkan'nda 1078 Düzenlemesi", *İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan*, Ankara 1976, s. 251-309; *Ta perisothehta erga tou Argyris Philipidi* (ed. Theodosi Sperantza), Athens 1978, s. 129-130; S. Lauffer, *Griechenland, Lexikon der historischen Stätten*, München 1989, s. 700-702.

MACHIEL KIEL

VELÎ

(bk. VELÂYET).

VELÎ

(الولي)

Allah'ın isimlerinden
(esmâ-i hüsnâ) biri.

Sözlükte "bir şeye çok yakın olmak, bir kimseyle yan yana bulunmak" anlamındaki **vely** ile "birinin işini üstlenmek; bir ülkeyi yönetmek; yardım etmek, sevmek" mânâlarındaki **velâyet** (**vilâyet**) kökünden türeyen velî "yardımcı, dost" demektir (*Lisânü'l-ʿArab*, "vly" md.; *Kâmus Tercümesi*, IV, 1223-1226). Kur'an-ı Kerim'de yirmiye aşkın âyette (bir yerde "vâlî") Allah'a nisbet edilerek O'nun müminlerin dostu, koruyucusu olduğu bildirilmekte, bunların bir kısmında peygamberlerin ve müminlerin Allah'ı velî edindikleri belirtilmektedir. Bir kısmında ise velî kelimesinin yanında "nasîr" (yardımcı), ayrıca "şefî", vâkî" (koruyan) sıfatları yer almaktadır. Dokuz âyette velînin çoğul şekli **evliyâ** da bu mahiyette geçmektedir. Kur'an'da aynı kökten türeyen "mevlâ" da zât-ı ilâhiyyeye nisbet edilmiştir. Bundan başka kelimenin köklerinden birini teşkil eden velâyet, ayrıca evlâ ile tevellî (dost edinmek) kökünden türemiş iki muzârî sığası Allah'ın ve müminlerin fiili olarak zikredilmektedir (M. F. Abdülbâki, *el-Muʿcem*, "vly" md.).

Velî ile vâlî isimleri Tirmizî ve İbn Mâce'nin esmâ-i hüsnâ listelerinde yer almaktadır ("Daʿavât", 82; "Duʿâ", 10). Kur'an'da inanç birliğinin soy birliğinden önce geldiğini bildiren âyetlere paralel olarak (et-Tevbe 9/24; el-Mücâdile 58/22) Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Babamın -müslüman olmayan- soydaşları dostlarımdır; benim dostum Allah ve sâlih müminlerdir" (Buhârî, "Edeb", 14; Müslim, "İmân", 366). Resûlullah'ın, Ahzâb sûresinde yer alan (33/6), kendisinin müminlere öz varlıklarından daha yakın (evlâ) olduğu şeklindeki ifadeyi teyit eden beyanı Ahmed b. Hanbel'e ait *el-Müsned*'in yanı sıra *Kütüb-i Sitte*'de mevcuttur (Wensinck, VII, 332). Hz. Peygamber en çok özenilecek dostu şöyle tasvir etmiştir: Bu kişi basit yaşantılı, namaz kılmaktan zevk alan, ibadetini elinden geldikçe güzel ifa eden, rabbine gizlice itaat eden, insanlar tarafından önemsenmeyen, genç yaşta Allah'a kavuşan, mirası ve ağlayanları az olan kimsedir (*Müsned*, V, 252; İbn Mâce, "Zühd", 4; Tirmizî, "Zühd", 35; rivayetin zayıf olduğu da kaydedilmektedir; bk. *Müsned* [Arnaût], XXXVI, 498-500).

Zeccâc, "Allah iman edenlerin velîsidir" meâlindeki âyette (el-Bakara 2/257) geçen velî kelimesine "yardımcı" mânası verip çocuğun bakımı ve yetiştirilmesini velîsinin üstlenmesi gibi Cenâb-ı Hak'ın da müminlere dünyada yardım ettiğini, âhirette de mükâfatlarını bizzat vereceğini söylemiştir. Ebû Mansûr el-Mâtürîdî, aynı yorumu yaptıktan sonra velînin "en yakın, en münasip" anlamındaki evlâ mânasına da gelebileceğini belirtmiştir, çünkü müminlerin bütün ümit ve yönelişleri Allah'adır (*Teʿvilâtü'l-Kurʿân*, I, 161-162). Ebû'l-Kâsım ez-Zeccâcî velî kelimesinin on anlamda kullanıldığını ve bunların tamamının "aralarında engel bulunmadan iki şeyin yan yana olması" mânasından çıktığını kaydettikten sonra Allah Teâlâ'nın inkârcılara da nimet verdiğini, bununla birlikte O'nun "kâfirlerin velîsi" diye nitelendirilemeyeceğini söyler. Çünkü müminler Allah'ın nimetlerini şükür, itaat ve tevhidle karşılar, kâfirlerse inkârla mukabelede bulunur. Bu da Hz. Peygamber'e hitap eden, "Sen ancak kıyametten korkanları uyabilirsin" âyetine (en-Nâziât 79/45) benzemektedir. Bilindiği üzere Resûlullah'ın uyarıları herkese yönelikti, fakat kâfirler bunlardan faydalanmamıştır. Esasen Bakara sûresindeki "Allah iman edenlerin velîsidir" meâlindeki âyetin devamında (2/257) inkâr edenlerin dostlarının Allah değil tâgût olduğu ifade edilmiştir (*İştikâku esmâ'illâh*, s. 113-114). Abdülkerîm el-Kuşeyrî velînin "yardımcı" şeklindeki anlamını, "Allah velîlerinin O'nun dinine yardım etmeleri ve kendisine itaati temsil eden gruplar içinde bulunmaları" şeklinde yorumlamıştır. Kuşeyrî'ye göre Allah'ın dost edindiği kimsenin âlâmetlerinden biri O'nun tarafından kötülüklerden korunup arzulanan yerine getirilmesi, diğeri de Hak dostlarının gönüllerine sevgisini yerleştirmesidir. Fahreddin er-Râzî, kulun velî isminden nasibinin Allah ile müşterek dostluğunun devamını sağlamak için kendisine düşen görevi yerine getirmesi olduğunu belirtir. Bu görev de Allah'tan başka her şeyden yüz çevirmek ve bütün varlığıyla O'nun azamet nuruna yönelmekle yerine getirilebilir. Allah'ın insanla ilgili isimlerinden olan velî esmâ-i hüsnâdan hafîz, hasîb, nasîr, rahmân, rezzâk, vedûd ve vekîl isimleriyle anlam yakınlığı içinde bulunur.

BİBLİYOGRAFYA :

Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, "vly" md.; *Kâmus Tercümesi*, IV, 1223-1226; Wensinck, *el-Muʿcem*, VII, 332; *Müsned*, V, 252; a.e. (Arnaût), XXXVI, 498-500; Buhârî, "Edeb", 14; Müslim, "İmân", 366; Zeccâc, *Tefstru esmâ'illâhi'l-hüsnâ* (nşr. Ahmed Yûsuf ed-Dekkâk), Beyrut 1395/